

Obsah

Předmluva	11
1 Pojem právo a jeho vznik	13
1.1 Co je právo?	13
1.1.1 Dva základní významy pojmu právo	13
1.1.2 Právo jako jev historický, antropologický a sociokulturní.....	15
1.1.3 Geneze práva	16
1.1.4 Právo a neprávnické normativní systémy.....	17
1.2 Povaha práva jako normativního systému	19
1.2.1 Přístupy k vymezení povahy práva	19
1.2.2 Mění se povaha práva, globalizace a evropeizace práva.....	21
1.2.3 Právo jako polysém.....	24
1.2.4 Vymezení povahy práva jeho znaky.....	26
1.3 Systém právní vědy.....	28
1.3.1 Předmět právní vědy	28
1.3.2 Struktura právní vědy	30
1.3.3 Právní věda a právní praxe.....	32
2 Právní norma	34
2.1 Problematika normativnosti.....	34
2.2 Mody normativnosti a jejich uplatnění v právu.....	36
2.3 Právní normy a jiné součásti normativního právního systému	37
2.4 Specifické rysy právních norem.....	40
2.5 Struktura právních norem.....	41
2.6 Dělení hypotéz, dispozic a sankcí.....	42
2.7 Klasifikace právních norem	56
2.7.1 Kritérium právní síly	56
2.7.2 Kritérium povahy regulativního působení normy	57
2.7.2.1 Normy s klasickou strukturou (kondicionální)	57
2.7.2.2 Zvláštní normy.....	64
2.7.3 Kritérium předmětu, metody a účelu právní regulace.....	75
2.8 Působnost právních norem	75
2.8.1 Věcná působnost.....	76
2.8.2 Prostorová působnost	76
2.8.3 Osobní působnost	77
2.8.4 Časová působnost	78

3 Kritéria pro určování dispozitivních a kogentních právních norem	80
3.1 Pojmové vymezení kogentních a dispozitivních norem.....	80
3.2 Z čeho dispozitivnost právní normy neplyne.....	81
3.3 Dvojitá podoba dispozitivní normy.....	82
3.4 Hypotéza jako východisko určování.....	85
3.4.1 <i>Přípustnost smlouvy jako předpoklad dispozitivnosti právní normy</i>	86
3.4.2 <i>Hypotéza s taxativním a demonstrativním výčtem</i>	87
3.5 Shrnutí.....	89
4 Prameny práva	91
4.1 Trojí význam pojmu pramen práva.....	91
4.2 Právní řád jako soustava pramenů práva.....	91
4.2.1 <i>Právní předpisy – obecně závazné normativní právní akty</i>	92
4.3 Soudní precedenty.....	93
4.4 Normativní právní smlouvy.....	94
4.5 Právní obyčej.....	96
4.6 Jiné prameny práva.....	97
5 Tvorba práva	98
5.1 Způsoby vytváření právních norem.....	98
5.2 Legislativní proces.....	99
5.2.1 <i>Zákonodárná iniciativa</i>	99
5.2.2 <i>Projednání návrhu zákona, hlasování o návrhu zákona</i>	101
5.2.3 <i>Promulgace (vyhlášení) zákona</i>	101
5.2.4 <i>Účinnost právního předpisu</i>	102
5.2.5 <i>Problematika retroaktivity v právu</i>	104
5.2.6 <i>Zánik platnosti a účinnosti právního předpisu</i>	109
5.2.7 <i>Derogační pravidla při derogaci mlčky</i>	113
5.3 Legislativní technika.....	113
5.3.1 <i>Právní jazyk</i>	114
5.3.2 <i>Vnitřní struktura právního předpisu</i>	114
5.3.3 <i>Vztah pojmů právní předpis a právní norma</i>	115
5.4 Tvorba práva a nedostatky v této oblasti.....	115
5.5 Soudcovské právo.....	116
5.6 Konsenzuální (smluvní) tvorba práva.....	116
5.7 Spontánní vytváření práva.....	116

6 Právní a sociální stát	117
6.1 Stát jako právní, politický a sociální fenomén	117
6.2 Vztah státu a práva.....	118
6.3 Moderní, sociální a právní stát	119
6.3.1 <i>Moderní stát</i>	120
6.3.2 <i>Sociální stát</i>	120
6.3.3 <i>Právní stát</i>	122
6.4 Vznik ideje právního státu.....	123
6.4.1 <i>Liberalismus</i>	124
6.4.2 <i>Přirozenoprávní teorie</i>	124
6.4.3 <i>Teorie společenské smlouvy</i>	125
6.4.4 <i>Konstitucionalismus</i>	125
6.4.5 <i>Právní pozitivismus</i>	126
6.5 Dvě základní podoby právního státu	126
6.5.1 <i>Kontinentálně evropská koncepce právního státu</i> <i>(Rechtsstaat)</i>	126
6.5.2 <i>Angloamerická koncepce právního státu</i> <i>(Rule of Law)</i>	128
6.6 Modely právního státu	130
6.6.1 <i>Liberální právní stát</i>	130
6.6.2 <i>Materiální právní stát</i>	131
6.6.3 <i>Sociální právní stát</i>	131
6.7. Základní principy právního státu	132
7 Právní kultura, velké právní systémy	136
7.1 Právní kultura	136
7.2 Právní komparatistika	136
7.3 Typy právní kultury.....	137
7.4 Velké právní systémy.....	139
7.5 Kontinentální právní systém.....	140
7.6 Angloamerický právní systém	142
7.6.1 <i>Prameny anglického práva</i>	143
7.6.2 <i>Právo USA</i>	145
7.7 Náboženské a tradiční systémy práva	146
7.7.1 <i>Náboženské právní systémy</i>	146
7.7.2 <i>Tradiční systémy práva</i>	150
8 Systém práva	151
8.1 Jednota a diferencovanost systému práva	151
8.1.1 <i>Právní norma, právní předpis</i>	152

8.1.2	<i>Právní institut</i>	153
8.1.3	<i>Právní odvětví</i>	154
8.1.4	<i>Právní principy</i>	155
8.2	Základní klasifikace systému práva.....	156
8.2.1	<i>Právo veřejné a soukromé</i>	156
8.2.2	<i>Právo hmotné a procesní</i>	158
9	Medzinárodné a vnútroštátne právo, európske právo	160
9.1	Medzinárodné právo.....	160
9.1.1	<i>Pojem medzinárodné právo</i>	160
9.1.2	<i>Špecifiká medzinárodného práva</i>	161
9.1.2.1	<i>Subjekty medzinárodného práva</i>	161
9.1.2.2	<i>Špecifikum vzťahov regulovaných medzinárodným právom</i>	163
9.1.2.3	<i>Špecifikum prameňov medzinárodného práva</i>	163
9.1.2.4	<i>Sankčný mechanizmus v medzinárodnom práve</i>	164
9.2	Vzťah medzinárodného a vnútroštátneho práva	164
9.2.1	<i>Historicko-teoretické koncepcie</i>	164
9.2.2	<i>Aplikácia medzinárodného práva vo vnútroštátnom práve</i>	166
9.3	Európske právo	168
9.3.1	<i>Pojem európske právo</i>	168
9.3.2	<i>Pojem a systém európskeho práva po prijatí Lisabonskej zmluvy</i>	169
9.3.3	<i>Dôsledky Lisabonskej zmluvy na právnu povahu európskeho práva</i>	171
9.3.4	<i>Tvorba práva v systéme európskeho práva</i>	172
10	Interpretace práva	175
10.1	Pojem interpretace práva.....	175
10.2	Právní hermeneutika	175
10.3	Cíl interpretace práva.....	176
10.4	Funkce interpretace práva.....	178
10.5	Objekty interpretace práva.....	178
10.6	Rozdílné přístupy k interpretaci práva.....	179
10.7	Text zákona, úmysl zákonodárce nebo účel zákona	180
10.7.1	<i>Textualismus (text zákona)</i>	180
10.7.2	<i>Intencionalismus (úmysl zákonodárce)</i>	181
10.7.3	<i>Purposivismus (účel zákona)</i>	182
10.7.4	<i>Konflikt výkladových přístupů?</i>	183

10.8	Subjekty interpretace práva.....	183
10.8.1	Výklad autentický.....	184
10.8.2	Výklad legální.....	184
10.8.3	Výklad oficiální (služební, interní).....	184
10.8.4	Výklad orgánu aplikujícího právo.....	185
10.8.5	Výklad při přezkumné činnosti soudu vyšší instance.....	185
10.8.6	Ľudikatura, zejména nejvyšších soudů a Ústavního soudu.....	185
10.8.7	Výklad doktrinální (vědecký).....	186
10.8.8	Výklad právní praxe.....	187
10.8.9	Výklad laický.....	187
10.9	Metody interpretace práva.....	187
10.9.1	Metoda jazykového výkladu.....	188
10.9.2	Logický výklad.....	189
10.9.3	Systematický výklad.....	192
10.9.4	Výklad historický.....	193
10.9.5	Výklad teleologický.....	194
10.9.6	Výklad komparativní.....	194
10.10	Výklad doslovný, zužující a rozšiřující.....	195
10.10.1	Výklad doslovný.....	195
10.10.2	Výklad rozšiřující.....	195
10.10.3	Výklad zužující.....	196
10.11	Ústavně konformní, eurokonformní a mezinárodně konformní výklad.....	196
10.11.1	Ústavně konformní výklad.....	196
10.11.2	Eurokonformní výklad.....	197
10.11.3	Mezinárodně konformní výklad.....	199
11	Pojem a druhy subjektivních práv.....	200
11.1	Vymezení pojmů.....	200
11.2	Předmět subjektivního práva.....	201
11.3	Právní vztah.....	202
11.4	Druhy subjektivních práv.....	204
11.4.1	Soukromá a veřejná subjektivní práva.....	204
11.4.2	Hmotná a procesní subjektivní práva.....	205
11.4.3	Absolutní a relativní subjektivní práva.....	205
11.4.4	Právní nárok.....	206

12	Subjekty práva a právní subjektivita	208
12.1	Pojem fyzická a právnická osoba.....	208
12.2	Druhy právnických osob.....	209
12.2.1	<i>Právnické osoby veřejného práva</i>	209
12.2.2	<i>Právnické osoby soukromého práva</i>	211
12.3	Pojmové znaky subjektu práva.....	213
12.4	Způsobilost k právním úkonům.....	215
12.5	Pojem právní subjektivita.....	216
13	Právní skutečnosti jako předpoklady vzniku subjektivních práv	219
13.1	Vymezení pojmů.....	219
13.2	Právní skutečnosti.....	220
13.2.1	<i>Právní jednání (právní úkony a individuální právní akty)</i>	221
13.2.2	<i>Protiprávní jednání (soukromé a veřejné)</i>	224
13.2.3	<i>Protiprávní stavy</i>	226
13.2.4	<i>Právní události</i>	227
14	Právní odpovědnost	229
14.1	Pojem právní odpovědnost.....	229
14.1.1	<i>Sankční postihy při porušení právní povinnosti (druhy právních následků porušení právní povinnosti)</i>	230
14.2	Funkce právní odpovědnosti.....	230
14.3	Klasifikace právní odpovědnosti.....	231
14.3.1	<i>Soukromoprávní delikty</i>	232
14.3.2	<i>Veřejnoprávní delikty</i>	235
14.3.2.1	<i>Trestné činy</i>	236
14.3.2.2	<i>Přestupky a jiné správní delikty</i>	240
14.3.2.3	<i>Disciplinární delikty</i>	247
14.3.2.4	<i>Ústavní delikty</i>	249
14.3.2.5	<i>Mezinárodněprávní delikty</i>	251
14.4	Prvky zaviněného porušení právní povinnosti.....	251
14.4.1	<i>Objektivní stránka deliktu</i>	252
14.4.2	<i>Objekt deliktu</i>	252
14.4.3	<i>Subjekt deliktu</i>	252
14.4.4	<i>Subjektivní stránka deliktu</i>	253
14.5	Subjektivní a objektivní právní odpovědnost.....	254

15 Předpoklady vzniku právní odpovědnosti (prvky skutkové podstaty)	256
15.1 Protiprávnost jako základní předpoklad vzniku právní odpovědnosti	256
15.2 Pojem skutková podstata	259
15.3 Objekt deliktu.....	262
15.4 Objektivní stránka deliktu	265
15.5 Subjekt deliktu	269
15.6 Subjektivní stránka deliktu.....	271
16 Aplikace práva	277
16.1 Pojem aplikace práva.....	277
16.2 Druhy procesů aplikace práva	277
16.3 Stadia procesu aplikace práva.....	278
16.3.1 Zjišťování skutkového stavu (<i>quaestiones facti</i>).....	278
16.3.2 Řešení otázek právních (<i>quaestiones iuris</i>).....	280
16.3.3 Rozhodnutí ve věci.....	282
16.3.3.1 Účinnost aktu aplikace práva.....	283
16.3.3.2 Právní moc aktu aplikace práva.....	283
16.3.3.3 Vykonatelnost aktu aplikace práva	284
16.4 Druhy aktů aplikace práva	284
17 Právo a hodnoty	286
17.1 Svoboda a její svázanost s rovností.....	289
17.2 Rovnost jako rovnost právní	292
17.2.1 Pojem a význam rovnosti	292
17.2.2 Paradigma (ne)rovnosti lidí	294
17.2.3 Základní dimenze sociální rovnosti	296
17.2.4 Rovnost právní.....	298
17.3 Lidská důstojnost a solidarita.....	302
17.4 Spravedlnost nejen jako hodnota právní	302
17.4.1 Spravedlnost v právu.....	304
17.4.2 Spravedlnost práva	304
17.4.3 Legální spravedlnost jako spravedlnost podle práva	306
17.4.4 Legální spravedlnost v konfrontaci s morální a sociální spravedlností	308
17.5 Legitimita práva.....	310
18 Základní přístupy k právu v právní vědě	312
18.1 Přirozenoprávní přístup (jusnaturalismus).....	312
18.1.1 Vývojové stupně přirozenoprávní teorie	312

